

32

ARAŞTIRMA SONUÇLARI TOPLANTISI

1. CİLT

T.C.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

T.C.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

32.
ARAŞTIRMA SONUÇLARI
TOPLANTISI
1. CİLT

02-06 HAZİRAN 2014
GAZİANTEP

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayın No:3444-1
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayın No:168-1

YAYINA HAZIRLAYANLAR
Dr. Adil ZME

Kapak ve Uygulama
Yusuf KOŐAR

ISSN: 1017-7663

Kapak Fotoğrafı: *Ercan AŞKIN*
Karaman İli ve Mersin İli Mut İlçesi Antik Dönem
Yerleşim Düzenlemesi Arkeolojik Yüzey Araştırması
2013 Yılı Çalışmaları

Not : Araştırma raporları, dil ve yazım açısından Dr. Adil ZME tarafından denetlenmiŐtir. Yayımlanan yazıların içeriğinden yazarları sorumludur.

İsmail Aygl Ofset Matbaacılık
San. Tic. Ltd. Őti.
Tel: 0312 310 59 95
ANKARA - 2015

YAYIN KURALLARI

Genel Müdürlüğümüzce her yıl düzenlenen “Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu’nda sunulan raporlar, bu yıl da kitap olarak basılacaktır. Gönderdiğiniz rapor metinlerinin aşağıda belirtilen kurallara uygun olarak gönderilmesi, kitabın zamanında basımı ve kaliteli bir yayın hazırlanması açısından önem taşımaktadır. Bildirilerin yazımında kitaptaki sayfa düzeni esas alınarak;

- * Yazıların A4 kağıda, 13.5x19 cm.lik bir alan içinde 10 punto ile, satır aralığı 10 punto olacak şekilde, tirelemeye dikkat edilerek, Times New Roman fontu ile 10 sayfa yazılması,
- * Başlığın 14 puntoda bold ve satır aralığı 14 punto olacak şekilde yazılması,
- * Metinde ana başlıkların büyük harflerle ve italik, alt başlıkların ise küçük harflerle ve italik olarak yazılması,
- * Dipnotların metnin altında ve metin içinde numaraları belirtilerek, 8 puntoda satır aralığı 8 punto olacak şekilde yazılması,
- * Dipnot ve kaynakçada (bibliyografya) kitap ve dergi isimlerinin italik yazılması,
- * Çizim ve resim toplamının 15 adetten fazla olmaması, fotoğrafların CD’ye JPG veya TIFF olarak kaydedilip gönderilmesi, gönderilen resimlerin çözünürlüğünün en az 300 pixel/inch olması,
- * Çizimlere (Çizim:.....), resimlere (Resim:.....), haritalara (Harita:.....) olarak alt yazı yazılması ve kesinlikle levha sisteminin kullanılmaması,
- * Bildirilere, bütün yazarların mutlaka isim, unvan ve yazışma adresinin yazılması,
- * Metin çıktısı ile birlikte metnin mutlaka CD’ye yüklenerek gönderilmesi gerekmektedir, CD’deki metin ile metnin çıktısı uyumlu olmalıdır. Aksi takdirde CD deki metin esas alınacaktır.

Yayınlanacak bildiri sayısının artması, kitapların zamanında basımını güçleştirdiğinden, bildirilerinizin sempozyum sırasında teslim edilmesi ya da en geç 1 Ağustos tarihine kadar, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Yayınlar Şubesi Müdürlüğü, 2. TBMM Ulus/ ANKARA adresine gönderilmesi gerekmektedir.

Yayın kurallarına uymayan ve geç gönderilen bildiriler kesinlikle yayınlanmayacaktır.

PUBLICATION INSTRUCTIONS

The papers presented in the International Symposium of Excavations, Surveys and Archaeometry will be published as before.

In order to complete a high-quality print in time, we kindly request you to send the paper texts in the format specified below:

1. Texts should be written in 10 pages on A4 paper, with Times New Roman and 10 type size within a space of 13.5x19 cm. Line spacing should be 10 points.
2. Heading should be written in bold with 14 typesize and with 14 points of line space. Main headings should be written with capitals, sub-headings with lower letters. Both types of headings should be written in italics.
3. Footnotes should be placed at the bottom of the pages, with their numbers indicated in the text. Footnote texts should be written with 8 type size and line space of 8 points.
4. Book and periodical titles in the footnotes and bibliography should be written in italics.
5. Total number of drawings and photos should not exceed 15. Photos should be either in JPG or TIFF format with at least 300 dpi solution and sent in a separate file.
6. Captions should be added to drawings (Drawing:), photos (Photo:) and maps (Map:). Plate system should not be used.
7. Authors must indicate their names, titles and contact information in their papers.
8. Digital text of the paper should be added to the print-out and both texts should be identical. Otherwise the digital version will be considered default.

As sudden accumulation of papers makes it difficult to complete printing in time, papers should either be submitted during the symposium or sent to the adress Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Yayınlar Şubesi Müdürlüğü, 2. TBMM Ulus / ANKARA until the 1st of August.

The papers that fail to comply with those instructions or that are sent after the deadline will not be published on no account.

İÇİNDEKİLER

Bilge HÜR MÜZLÜ

Isparta Arkeolojik Surveyi 2013 Yılı Çalışmaları ve Yüzey Araştırmalarının
Uygulama Sorunları 1

Metin KARTAL, Murat KARAKOÇ Eşref ERBİL

Sakarya İli Tarih Öncesi Arkeolojisi Yüzey Araştırması (I), 20139

Çiğdem MANER

Konya İli Ereğli, Halkapınar, Karapınar ve Emirgazi 2013 Yılı
Yüzey Araştırmaları (Keyar)27

Yaşar E. ERSOY, Elif KOPARAL

İzmir İli, Urla ve Seferihisar İlçeleri Arkeolojik Yüzey Araştırması,
2013 Yılı Çalışmaları 47

Süleyman ÇİĞDEM, Haldun ÖZKAN, Hüseyin YURTTAŞ, Nurettin ÖZTÜRK

2013 Bayburt Yüzey Araştırması69

Mehmet TEKOC AK

Aksaray İli Merkez, Ortaköy, Sarıyahşi, Ağaçören ve Eski İlçeleri
Yüzey Araştırması: 2012 81

Sami PATACI

Ardahan İli 2013 Yılı Arkeolojik Yüzey Araştırması99

Mustafa ŞAHİN

Bursa İli Yüzey Araştırması - 2013 117

Reyan KÖRPE

2013 Sestos ve Çevresi Yüzey Araştırması..... 135

Barbara HOREJS, Felix PIRSON

Pergamon-2013 Yılında Yakın Çevrede Gerçekleştirilen
Yüzey Araştırmaları Raporu..... 149

Mithat ATABAY, Antonio SAGONA, Ian MCGIBBON, Richard E.REID,
Reyhan KÖRPE, Charles Simon Hastings HARRINGTON, Muhammet ERAT,
Jessie BIRKETT-REES, Sarah MITFORD, Michelle NEGUS CLEARY,
Glifford Leslie OGBY, Gulillermo Andres NARSILIO FERRERO

Anzak (Arıburnu) Savaş Alanı Üzerine Türkiye, Avustralya ve
Yeni Zelanda'nın Ortak Tarihsel ve Arkeolojik Araştırması 2013 157

Sabahattin EZER, Kahraman YAĞIZ, F. Işıl DEMİRTAŞ, Muzaffer ÖZÇİRİŞ Adıyaman İli Prehistorik ve Protohistorik Çağ 2013 Yılı Arkeolojik Yüzey Araştırmaları.....	175
Ahmet Cem ERKMAN, Cesur PEHLEVAN, Şakir Önder ÖZKURT, Ayhan YİĞİT, Kutay Murat BOZCA, Bahar HASIRCI 2013 Yılı Kırşehir ve Yozgat İlleri Neojen Dönem Omurgalı Fosil Yatakları Yüzey Araştırması.....	193
Ercan AŞKIN Karaman İli ve Mersin İli Mut İlçesi Antik Dönem Yerleşimleri ve Yerleşim Düzenlemesi Arkeolojik Yüzey Araştırması 2013 Yılı Çalışmaları.....	201
Harun OY “Uşak İli ve İlçelerinde İlk Tunç Çağı Coğrafya Araştırmaları 2013 Yılı Çalışmaları”.....	215
Atila TÜRKER Tunç Çağlarında Nevşehir Kültürlerinin Araştırılması 2012-2013 Yılı Çalışma Raporu: Hacibektaş ve Çevresi	231
Engin BEKSAC Kuzeybatı Anadolu ve Trakya’da Erken Kültistik Kaya (Kaya Oyma ve Megalit) Anıtları ve Kült Alanları Projesi Edirne Kırklareli Yüzey Araştırması 2013	253
Christine ÖZGAN, Verena GASSNER, Ulrike MUSS, Erich DRAGANITS, Özel TERAMAN, Benedikt GRAMMER Kolophon Antik Kenti 2013 Yılı Yüzey Araştırmaları	269
Ali Osman UYSAL Çanakale İli Lapseki, Biga, Çan, Bayramiç, Ayvacık ve Ezine İlçeleri Türk Dönemi Yüzey Araştırması 2013 Yılı Çalışmaları	283
Ali Yalçın TAVUKÇU, Zerrin AYDIN TAVUKÇU, Mesut CEYLAN, Süheyla AĞAOĞLU Alaşehir - Philadelphia Araştırmaları 2013	301
Hüseyin METİN, B. Ayça Polat BECKS, Ralf BECKS, Yıldırım ATAYETER, Gülcan ŞAROĞLU Kremna ve Çevresi Yüzey Araştırması 2013.....	321
Erdoğan ASLAN Kekova Adası Arkeolojik Yüzey/Sualtı Araştırması (2012-2013).....	335

Özdemir KOÇAK Afyonkarahisar İli ve İlçeleri ile Uşak İli Sivaslı İlçesi 2013 Yılı Yüzey Araştırmaları.....	355
Nurettin ÖZTÜRK, Gencay GÜLOĞLU, Abdullah LEYGARA Myrina–Gryneion 2013 Yılı Yüzey Araştırması	375
Asuman BALDIRAN Seydişehir 2013 Yılı Yüzey Araştırması	385
Atilla ENGİN, Olcay ZENGİN KOŞAN, Filiz AY ŞAFAK, Aydoğan BOZKURT Sivas İli 2013 Yılı Yüzey Araştırması.....	399
Osman DOĞANAY, Serkan SUNAY, Emine KÖKER Zengibar Kalesi (Bozkır/ Konya) 2013 Yılı Yüzey Araştırmaları.....	431
Zeynep KOÇEL ERDEM Tekirdağ Merkez ve Şarköy İlçeleri ile Çanakkale Gelibolu Yarımadası (Trakya Khersonesos'u) Yüzey Araştırması 2013 Yılı Çalışmaları.....	437
Martin SEYER, Helmut LOTZ, Pascale BRANDSTÄTTER Die Kampagne 2013 Des Archäologischen Surveys Auf Dem Toçak Dağı	461
F. Mine TEMİZ Hatay İli'nde Türk ve İslam Dönemi Yüzey Araştırması – 2013.....	473
Turan EFE, Murat TÜRKTEKİ, Deniz SARI, Erkan FİDAN Bilecik İli 2013 Yılı Yüzey Araştırması.....	495
Taner KORKUT Tlos Antik Kenti ve Çevresi Yüzey Araştırmaları.....	505
Ümit AYDINOĞLU, Ahmet MÖREL Dağlık Kilikia'da Kentleşme ve Kırsal Yerleşimler Araştırması 2013	525
Fatma Gül ÖZTÜRK Açıksaray ve Çevresinde Bizans Dönemi Yerleşimleri Yüzey Araştırması – 2013	535
Nazlı ÇINARDALI–KARAASLAN, Neyir KOLANKAYA–BOSTANCI İzmir İli, Menemen İlçesi Prehistorik ve Protohistorik Dönem 2013 Yılı Arkeolojik Yüzey Araştırması.....	553

BURSA İLİ YÜZEY ARAŞTIRMASI - 2013

Mustafa ŞAHİN*

Bursa ve ilçelerini kapsayan arkeolojik yüzey araştırmamıza 2013 yılında da devam edilmiştir. Bu sezon Bursa'nın İznik ve Büyükorhan ilçeleri olmak üzere iki farklı alanda araştırmalar sürdürülmüştür¹. İznik İlçesindeki yüzey araştırmamız, 2014 yılından başlayarak Uludağ Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü² ve TÜBİTAK³ tarafından desteklenmeye başlamıştır.

İZNİK

Bursa ve çevresinde sürdürdüğümüz yüzey araştırmasının ilk ayağı olan İznik ilçesindeki çalışmalara 13-20 Eylül 2013 tarihleri arasında devam edilmiştir.

* Prof. Dr. Mustafa ŞAHİN, Uludağ Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, 16059 Görükle-Bursa/TÜRKİYE.

- 1 Yüzey araştırmasının İznik'te sürdürülen bölümü Uludağ Üniversitesi Rektörlüğü ve İznik Belediyesi tarafından desteklenmiştir. Desteklerinden dolayı Rektörümüz Sayın Prof. Dr. Kamil Dilek ve İznik Belediye Başkanı Sayın Kadri Eryılmaz'a minnettarız. Kültür Bakanlığı adına Bakanlık Temsilcisi olarak aramıza katılan Mehmet Yalçınkaya'ya uyumlu ve yardımsever çalışmalarından dolayı teşekkürlerimizi sunarız. Ayrıca büyük bir özveri ve gayretle çalışmaların her aşamasına katkıda bulunan Uludağ Üniversitesi Arkeoloji Bölümü Arş. Gör. Ahmet Ali Altın ve Arş. Gör. Serkan Gündüz'e; Ruhr-Universitesi Arkeoloji Bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. Christof Berns ve yüksek lisans öğrencisi Mine Özkılınç'a; Kiel Üniversitesi Yer Bilimleri Enstitüsü Jeofizik Bölümü üyeleri Ercan Erkul, Dr. Harald Stümpel, Katharina Rusch, Kristin Burmeister, Annika Fediuk, Johanna Lehr'e ve Kocaeli Üniversitesi Jeofizik Bölümü öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Ertan Peksen'e, Arş. Gör. Türker Yas, Arş. Gör. İsmail Kaplanvural'a, Kocaeli Üniversitesi Jeofizik Bölümü öğrencileri Görkem Eren Erdem, Güngör Dogan, Erdinc Duman, Elif Batigün, Demirkan Baylar, Derya Toksöz ve Tulu Uygünel'e teşekkürü bir borç biliriz.
- 2 Yüzey araştırması, BUAP(F)-2014/6 numaralı ve "Hellenistik ve Roma İmparatorluk Dönemi Nikaia'sında (İznik) Arkeolojik Yüzey Araştırması ve Tarihlendirme" başlıklı proje ile desteklenmektedir.
- 3 Yüzey araştırması, 114K269 numaralı ve "Arkeolojik Yüzey Araştırması Işığında Hellenistik ve Roma İmparatorluk Dönemlerinde Nikaia" başlıklı proje ile desteklenmektedir.

İlk günü Bakanlık temsilcisi ile birlikte Müze Müdürlüğü, Kaymakamlık, Belediye Başkanlığı ve Emniyet Müdürlüğü ziyaret edilip yüzey araştırması programı ile ilgili bilgi verilmiştir. Ayrıca, üzerinde jeofizik çalışmalar yapılacak alanların kent planı üzerine oturtulabilmesi için nirengi noktaları İznik Belediyesi'nden temin edilmiştir.

İznik'te sürdürülen çalışmalar arkeolojik araştırmalar ve jeofizik araştırmalar olarak iki bölüm halinde planlanmıştır. Arkeolojik araştırmalar kapsamında şehir surlarının Yenişehir Kapı'dan İstanbul Kapı'ya kadar uzanan bölümü üzerinde şehir surları inşa edilirken kullanılan devşirme malzemeler ve bu arada yüzeyde veya değişik amaçlarla yeniden kullanılan mimari yapı elemanları belgelenmiştir. Jeofizik araştırmalarında Jeomanyetik, Jeoelektrik ve Jeoradar yöntemleri kullanılarak kent içerisinde ve çevresinde çeşitli ölçümler yapılmıştır.

ARKEOLOJİK ARAŞTIRMALAR

Christof BERNS⁴

Şehir surlarının Yenişehir Kapı'dan İstanbul Kapı'ya kadar uzanan bölümü araştırılmıştır (Çizim: 1, Alan Nr. 5). Araştırmanın amacı, şehir surları inşa edilirken kullanılan devşirme malzemenin belgelenmesidir. Bu arada yüzeyde veya mimaride değişik amaçlarla yeniden kullanılan mimari yapı elemanları da inceleme kapsamına alınarak kayda geçirilmiştir.

Araştırmada tarihsel sorulara cevap verebilecek olan bütün devşirme parçalar belgelenmiştir. Özellikle bezemeli mimari parçalar ve mezar anıtları (lahit, stel vb.); yazıtlı parçalar; kendine özgü formları ve malzemelerinden dolayı belirli dönemlere ait olan parçalar (Roma dönemi sütun parçaları vb.) belgelemede ön sırayı almışlardır. Yukarıda bahsedilen kriterlere uygun olan parçaların ölçüleri alınmış, fotoğraflanmış, tanımları yapılmış ve buldukları yerler belirtilerek kaydedilmiştir.

İznik, sur duvarları çok iyi durumda günümüze kadar ulaşan çok az sayıda modern yerleşimden birisidir (Resim: 1). Sur duvarları bu önemime karşılık son zamanlara kadar ihmal edilmiş ve genellikle dar gelirli vatandaşların konut alanları olarak kullanılmıştır.

4 Christof BERNS, Ruhr Universitaet Bochum, Institut für Archäologische Wissenschaften Am Bergbaumuseum 31 D- 44791 Bochum-ALMANYA. E-mail: Christof.Berns@ruhr-uni-bochum.de

Antik çağda Nikaia olarak bilinen kentin günümüze ulaşan sur duvarları, Roma İmparatorluğunda İ.S. 3. yüzyılın ortalarına doğru istikrarın bozulması ile birlikte artan saldırılara önlem olarak hızlı bir şekilde inşa edilmiştir. Duvar örgüsünde kullanılan mimari devşirme yapı malzemeleri, yıkılan veya mevcut yapılardan sökülerek getirilmiş olmalıdır.

Tespit edilen en ilginç arkeolojik buluntulardan birisi İznik Şehir surlarının içteki sur sırasında devşirme malzeme olarak kullanılmış üçgen alınlık parçasıdır (Resim: 2). Alınlığın ortasında bir Men figürü, figürün arkasında hilal biçiminde bir ay tasviri, ayın sağında ve solunda birer tane yıldız motifi bulunmaktadır. Alınlığın üst çerçevesinde bir Ion kymationu; dış sırası ve konsollu bir geison yer almaktadır.

Sur duvarlarında kullanılan devşirme malzemesi içerisinde üzerinde yan yana 3 figürün tespit edilebildiği kabartmalı blok (Resim: 3), bir mezar steli (Resim: 4) veya köşeli bir sunak veya heykel kaidesi öne çıkan buluntular arasında yer almaktadır. Bunların yanı sıra sütun tamburları, arşitrav parçaları veya işlemeli mimari öğeler dikkat çekmektedir. Sur duvarının inşasında kullanılan üzerinde yazıtlı blokları da burada anmakta fayda vardır (Resim: 5). Sur duvarında yazıtlı parçaların kullanıldığı bilinmekteydi. Bunların çoğu özellikle Sencer Şahin tarafından daha önce yayınlanarak bilim alemine tanıtılmıştır⁵. Ancak 2013 yılında İznik Belediyesi tarafından sur duvarlarının bitkilerden temizlenmesi çalışmaları esnasında bugüne kadar bilinmeyen yazıtlı bloklar da açığa çıkmış oldu.

2013 yılında özellikle Yenişehir Kapı ve etrafında incelemelerde bulunuldu. Kapının inşasında kullanılan yazıtlı veya yazısız postamentler kayda değerdir. Bunun dışında giriş kapısının ön tarafında yer alan mimari bloklar burada bir yapının olabileceğini akla getirmektedir. Blokların üzerinde bronz kenetlerin hala varlığını koruduğunun özellikle altını çizmek isteriz. Yenişehir Kapıdan İstanbul Kapı yönünde arazide gelişigüzel dağılık şekilde bulunan çok sayıda mimari malzeme de bulunmaktadır. Bunların arasında arşitrav parçaları, tavan kasetleri (Resim: 6), sofitler, sütun başlıkları veya sütun kaideleri, heykel kaideleri veya üzeri yazıtlı bloklar ön plana çıkmaktadır.

2013 yılında tarama yaptığımız bölümde devşirme malzemelerin modern

5 S. Şahin, *Bithynische Studien*, Bonn (1978). a.y., *Katalog der antiken Inschriften des Museums von İznik (Nikaia) I-II*, 1. 2, Vol. 9. 10, 1. 2, Bonn (1979-1982). a.y., *Testimonia*, *Katalog der antiken Inschriften des Museums von İznik (Nikaia) II*, 3, Vol. 10, 3, Bonn (1987).

yapılarda da kullanıldığı saptanmıştır. Bir evin bahçesinde rastladığımız heykel (Resim: 7) ve kabartma (Resim 8) parçaları tutanakla teslim alınarak İznin Müzesi'ne teslim edilmiştir.

Yukarıda genel hatları ile sıraladığımız mimari parçaların tarihsel süreç içerisindeki değerlendirmesi belgeleme işlemlerinin tamamlanmasından sonra yapılacaktır.

JEOFİZİK ARAŞTIRMALARI

Ercan ERKUL⁶

2013 sezonunda gerçekleştirdiğimiz bir diğer çalışma zemin etüdü olmuştur. İznik kent merkezinde sur içerisinde ve dışında daha önce belirlediğimiz boş parsellerde toprak altında bulunan olası yapıları tespit edip, kent planına işlemek üzere başlatılan çalışmanın amaçları arasında;

1) Antik Nikaia şehrinin cadde sisteminin jeofiziksel yöntemlerle araştırılması.

2) Antik Nikaia şehrinin nekropol olabilecek alanlarının jeofiziksel yöntemlerle araştırılması.

3) Antik Nikaia şehrinin geçmişteki görüntüsünün ve göl ile iletişimini oluşturan yapıların araştırılması bulunmaktadır.

Antik Nikaia şehrinin cadde sisteminin jeofiziksel yöntemlerle araştırılması, antik Nikaia şehrinin nekropol olabilecek alanlarının jeofiziksel yöntemlerle araştırılması, antik Nikaia şehrinin geçmişteki görüntüsünün ve göl ile iletişimini oluşturan yapıların araştırılması bulunmaktadır.

Şehir surununun kuzey-bati kesiminde jeomanyetik, jeoradar ve jeoelektrik yöntemler (Çizim: 1, ölçüm alanı Nr. 1), Roma tiyatrosunun güneyinde Jeomanyetik yöntem (Çizim: 1, ölçüm alanı Nr. 2), Yenişehir Kapısı'nın doğu kenarında, Antik Çağ yolunun üzerinde jeomanyetik, jeoradar ve jeoelektrik yöntemler (Çizim: 1, ölçüm alanı Nr. 3) ve son olarak ilçe merkezinde belediye binasının önündeki boş alanda (Çizim: 1, ölçüm alanı Nr. 4) jeoradar yöntemi uygulanarak ölçüm yapılmıştır.

⁶ Ercan ERKUL, Christian-Albrechts-Universität zu Kiel, Institut für Geowissenschaften, Ludwig-Meyn-Straße 10, Otto-Hahn-Platz 1, 24118 Kiel/ALMANYA. E-mail: erkul@geophysik.uni-kiel.de

Şehir surunun kuzey-bati kesimi, Roma Tiyatrosunun güneyi, Yenişehir Kapı antik yolun doğu kenarı ve Şehir merkezinde Belediye Binası'nın önündeki bos alanda araştırmalar yapılmıştır. Taramalarda, jeomanyetik, Jeoradar ve Jeoelektrik yöntemleri uygulanmıştır.

Jeofiziksel Yöntemlerin Uygulanış Şekli

Jeomanyetik Yöntem

Jeomanyetik alan değişimleri fluxgate gradient manyetometresi ile ölçülmüştür. Bunun için bir el arabasına 6 adet gradient sensörü 50 cm. aralıkla monte edilmiştir (Resim: 9). Arazide manyetik el arabası 2 kişi tarafından ilerleme doğrultusunda yürütüldüğünde 50 cm. aralıklı birbirine paralel 6 manyetik profil üzerinde saniyede 10 değer kaydedildi. El arabası yaklaşık 0.6 m./s hız ile yürütüldü ve differencial-GPS ile arazi koordinatları saniye de 1 kez ölçülerek el arabası üzerine monte edilmiş olan bilgisayara aktarılarak gidiş yönü on-line olarak kontrol edildi.

Jeoelektrik Yöntem

Jeoelektrik ölçümler RESECS-Multi-elektrod-Sistemi ile yapıldı. 100 m.ye kadar varan profiller üzerinde elektrotlar 0.5 m. ile 1 m. aralıklarla yere çakıldı. Her bir profil üzerinde Dipol-Dipol, Wenner yöntemleri ölçüldü. Böylece ölçüm aleti tarafından ölçüm geometrisine bağımlı olarak yerin zahiri elektiriksel direnci tespit edildi. Daha sonra RESINV2D ters çözüm programı ile gerçek elektiriksel dirençler ve derinlikler hesaplandı.

Jeoradar Yöntemi

Jeoradar ölçümleri tek kanallı GSSI-SIR-3000 aleti ve 400 MHz antenleri ile gerçekleştirildi. Koordinatlar yine ölçüm sırasında on-line olarak Differencial-GPS-Systemi ile kaydedildi. Profiller 30 cm. aralıklı ölçüldü. Profil içi her 2 cm.de bir scan kaydedildi. Ayrıca 2 boyutlu profiller bir data prizmasında bir araya getirilip yere paralel zaman kesitleri oluşturuldu.

Ölçüm sonuçları

Şehir surunun kuzeybatı kesimi

Ölçüm alanı Nr. 1 (Jeomanyetik & Jeoradar & Jeoelektrik yöntemler uygulanmıştır). Bu alanda yapılan jeomanyetik ölçümlerde yapı temelleri olabile-

cek anomalilere rastlanamamıştır, fakat jeoelektrik ve jeoradar yöntemlerinde Kuzey-Güney ve Doğu-Batı yönlü lineer anomalilere rastlanmıştır.

Tiyatronun güneyi

Ölçüm alanı Nr. 2 (Jeomanyetik yöntem uygulanmıştır). Bu alanda yapılan jeomanyetik ölçümlerde yapı temelleri olabilecek anomalilere rastlanamamıştır.

Yenişehirkapı antik yolun doğu kenarı

Ölçüm alanı Nr. 3 (Jeoelektrik & Jeoradar yöntemleri uygulanmıştır). Bu alanda yapılan jeoelektrik ve jeoradar ölçümlerde Yenişehir Kapı eksenindeki yolun doğu kenarında yaklaşık 6 x 5 metrelik bir anomaliye rastlanmıştır. Ayrıca yaklaşık 2 x 1 metrelik küçük anomaliler de görülmüştür.

Şehir merkezinde Belediye Binası'nın önündeki boş alan

Ölçüm alanı Nr. 4 (Jeoradar yöntemi uygulanmıştır). Bu alanda yapılan jeoradar ölçümlerinde Belediye Binası önündeki alanın büyük bir miktarı ölçülmüş olup, zaman kesitlerinde pek çok anomalilere rastlanmakla birlikte bunların ne derece antik yapılardan kaynaklandığı bilinmemektedir. Bunda modern yeraltı yapılaşmasının önemli bir rolü vardır.

Henüz jeofiziksel verilere detaylı veri işlemler uygulanmadığı için detaylı sonuçlar sunulamamaktadır.

BÜYÜKORHAN

Derya ŞAHİN⁷

Bursa ili Yüzey Araştırması'nın ikinci etabına 21-24 Eylül 2013 tarihleri arasında Büyükşehirhan ilçesinde devam edilmiştir⁸. Keles, Harmancık ve Bü-

7 Derya ŞAHİN, Uludağ Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, 16059 Görükle - Bursa/TÜRKİYE. E-mail: dsahin@uludag.edu.tr

8 Araştırmaya katkıda bulunan Arş. Gör. Ahmet Ali Altın, Arş. Gör. Serkan Gündüz ve Yüksek Lisans öğrencimiz Asiye Gözde Arı'ya teşekkür ederim. Mihmandarlığımızı yapan Caner Sevik, Şahin Şen, Tanju Şipal ve Barış Şen'e, ayrıca şoförümüz Mehmet Tümen'e de yardım ve katkılarından dolayı teşekkür ederiz.

yükörhan İlçelerinde 2008-2011 yılları arasında araştırmalar yapsak da, dağlık bölgenin 4. ilçesi olan Büyükörhan'da ilk defa 2013 sezonunda yüzey araştırmasına başladık. Yüzey araştırmalarımız neticesinde Derecik Beldesi, Düğüncüler, Danaçalı, Zaferiye, Karaağız, Danaçalı ve Örencik köyleri ziyaret edilmiştir. Yüzey araştırmasının Büyükörhan'da sürdürülen bölümü, Bursa, Bilecik ve Eskişehir Kalkınma Ajansı (BEBKA), Uludağ Üniversitesi Rektörlüğü ve Büyükörhan Belediyesi tarafından desteklenmiştir⁹.

Yüzey araştırmasının ilk günü Bakanlık temsilcisi ile birlikte Büyükörhan İlçe Jandarma Komutanlığı ziyaret edilerek, Jandarma Komutanı yapılacak çalışmalar konusunda bilgilendirilmiştir. Yerel idari makamların ziyaret edilmesinden sonra Büyükörhan'ın yaklaşık 22 km. batısında Balıkesir il sınırı yakınında bulunan Düğüncüler köyüne doğru harekete geçilmiştir.

Düğüncüler Köyü, Mustafakemalpaşa Çayı'na 3 km. uzaklıkta yer alan vadinin üzerine kurulmuştur. Daha sonra Karaağız köyü ziyaret edilmiştir. Köyün içerisinden vadiye doğru inen yolun üzerinde eski köy mezarlığı bulunmaktadır. Köy mezarlığının doğusunda yamaç üzerinde defineciler tarafından kaçak kazılar ile açığa çıkartılan çok sayıda mezar bulunmaktadır (Resim: 10)¹⁰. Mezarlar genel olarak doğu-batı yönünde uzanmaktadır. Yan duvarlar çamur harç ve moloz taşlarla örülmüş, üstleri ise düzgün kesilmiş yerli taştan plakalardan oluşan kapak taşlarıyla örtülerek, bunun da üzeri toprakla kapatılmıştır. Mezarların ortalama ölçüleri; yükseklik: 0.60 m., genişlik: 0.48 - 0.53 m., ölçülebilen ortalama uzunluk: 1.75 m. Kapak taşlarının ortalama kalınlıkları 0.06 - 0.10 m., genişlikleri 0.67 - 0.85 m. ve uzunlukları 0.56 metredir. Görüntü itibariyle aile mezarlarından çok tek gömülük mezarlara benziyorlar.

Köyde bize eşlik eden Hayrettin Aslan, vadinin aşağısına doğru Ölez mevki olarak adlandırılan alanda günümüzde de köyün ihtiyacını karşılayan su kaynağının bulunduğunu söyledi. Bunun üzerine incelemelerimizi nekropol ile su kaynağı arasında yoğunlaştırdık. Söz konusu arazide yaptığımız incelemelerde, Helenistik dönemden başlayıp yakın tarihimize kadar değişik dönemlere ait seramik kırıklarına rastlanmıştır (Resim: 11)¹¹. Arazide yaptığımız incelemelerde ayrıca demir cüruflarına rastladık.

9 Desteklerinden dolayı Rektörümüz Sayın Prof. Dr. Kamil Dilek ve Büyükörhan Belediye Başkanı Sayın Selami Selçuk Türkmen ve BEBKA'ya minnettarız.

10 Alanın GPS koordinatları: 39° 41' 23'' .514'' N ve 28° 52' 33'' .942'' E

11 İncelemeler neticesinde yüzeyde seramik kırıklarına rastlanan alan: 39° 41' 23'' .256'' N - 39° 41' 19'' .884'' N - 39° 41' 19'' .266'' N ve 28° 52' 23'' .088'' E - 28° 52' 23'' .586'' E - 28° 52' 24'' .762'' E.

Karaağız Köyünde, köy kahvesinin yanındaki etrafı çevrili boş arazide üzerinde Yunanca yazıt bulunan köşeli, iri kristalli beyaz mermerden bir mezar anıtı dikkatimiz çaktı (Resim: 12). Üst bölümünde kırıklar bulunmaktadır. Nereden getirildiği bilinmeyen bu blok, bir zamanlar köyün çeşmesindeymiş. Bloğun korunan yüksekliği 0.83 m., genişliği 0.43 m. ve derinliği 0.47 metredir. Altı satır yazıtın bulunduğu birinci yüzde harf yüksekliği 0.03 m., satır aralığı 0.015 metredir.

...K....ΑΤΩ.....
 ΛΕΖΑΝΔΩ....Η....
 ΑΝΙΕΟΑ.....
 ΟΨΚΟΨ.....Α.....ΟΨ
 ΑΝΔΡΟΥΑΝΕ..ΤΗ..Α...
 ΜΝΗΜΗ.. ΧΑΡΙΝ

12 satırın bulunduğu diğer yüzde ise harf yüksekliği 0.025 m., satır aralığı 0.017 - 0.02 m. arasında değişmektedir.

.....ΘΡΩΠΟΓΕΙ..
ΘΕΟΙ.....
 ...ΑΝΔ.....Ν.....
 Λ..ΑΙΛΟΙΚ..ΤΕΧΕΤ...
 ..Η..ΑΝΤΑ..ΤΡ.....
 Ν...ΤΗΝΘ.....ΚΤΟ
 ΧΑΙ.....ΠΑΝ
 Κ.....ΝΤΕ..
ΑΚ.....Η..ΕΛΙ
 ΠΟ...ΙΟΝ.....ΜΕΡΟΠΕ..Ι
 ΔΕΝΑ..ΨΠΗ..Α..ΗΜΟ
 ΝΘΝ.....ΘΑΝΟΝ

Mezar anıtının bir diğer yüzeyinde de 4 harften oluşan bir yazıt bulunmaktadır. Tamamen düz olan yüzeyin tam orta bölümde 0.16 m. çapında bir tahribat vardır. Buradaki harflerin yüksekliği 0.035 metredir. Yazıtlarından anlaşıldığı kadarı ile bu mermer blok bir mezar anıtına aittir.

Köy içerisinde yaptığımız incelemelerde devşirme olarak kullanılan başka mermer mimari parçalara da rastladık. Köy meydanında yeni camiinin bahçe duvarında, giriş kapısının yanında yine çeşmeden getirildiği söylenene üst üste yerleştirilmiş iki adet mermer blok bulunmaktadır. İri kristalli beyaz mermer bloğun üst bölümü düzeltilmiştir. Yüksekliği önde 0.25 m. ve arkada 0.16 m., genişliği 0.88 m. ve derinliği 0.58 metredir. Bloğun dar yüzünde 0.06 m. genişliğinde bir kanal mevcuttur. Alttaki mermer bloğun ölçüleri; genişlik 0.88 m., kalınlık 0.28 metredir. Devşirme olarak kullanılan bir grup mermer bloğa ise bir evin girişinde rastladık. Merdiven parçası olarak kullanılan bloklardan üstteki orijinalde eşik taşı olmalıdır (Resim: 13). Bu bloğun ölçüleri; genişlik: 0.30 m., uzunluk 1.05 m. ve yükseklik 0.20 metredir. Blok üzerinde 0.09-0.10 m. uzunluğunda bir çıkıntı var. Kapı kanadı için açılan oyuguğun çapı 0.07 m. ve derinliği 0.03 metredir. Altta basamak olarak kullanılan iri kristalli beyaz mermerden bloğun ölçüleri; genişlik 0.53 m., uzunluk 0.98 m. ve yükseklik 0.27 metredir.

Tekrar antik kentin nekropol sahasına dönersek, mezarların tarihlenmesine yardımcı olacak bir veriye rastlamadık. Ancak burada çok sayıda mezarın açılmış olması, mezarlarda ölü hediyesinin bulunduğunu akla getirmektedir. Bu durum nekropolün daha erken döneme tarihlenebileceğine işaret etmektedir. Bununla birlikte hem yerleşimin yer aldığı arazide bulduğumuz Helenistik döneme ait seramik parçalar, hem de köy merkezinde bulunan yazıtlı mezar anıtı nekropolün İ.Ö. 1. yüzyıldan başlayarak kullanılmış olması ihtimalini güçlendirmektedir. Dolayısı ile yeni tespit edilen bu yerleşim, söz konusu yolun Bursa-Dursunbey yolunun Helenistik çağdan başlayarak yakın geçmişe kadar kullanılmış olduğunu düşündürmektedir.

Karaağz Köyü'nden sonraki durağımız Aktaş Köyü Asar Kalesi oldu¹². Kalıntılara ulaşmak için Büyükorhan'a geri dönüp, oradan batıya, Sondul Dağı'nı sağımıza alarak Aktaş Köyü yönüne doğru hareket ettik. 1.4 kilometrede yol çatallaştı ve sağa, doğuya doğru yolumuza devam ettik. Ormanın içine doğru patika yoldan ilerleyerek 2.5 km. sonra arabanın terk edileceği noktaya geldik. Daha sonra 500 m. kadar tatlı bir yamaçtan tırmanarak kaleye ulaştık. Bulduğumuz yer Kocapınar çeşmesinin yakınında Eski Köy Mevkiisi olarak bilinmektedir. Büyükorhan'ın ilk olarak burada kurulduğuna inanılmaktadır. Dursunbey'den gelen patika yol bulduğumuz mevkiye gel-

12 Bu yolculukta mihmandarlığımızı Mustafa Ertaş yaptı. Yardımları için teşekkür ederiz.

mekte ve buradan Bayramoğlu ve Eskiķy' den Armutcuk ve Cumapazarı'na, oradan da Orhaneli'ne ve Bursa'ya gitmektedir.

Kalenin bulunduğu alanda yoğun bir bitki örtüsü dikkat çekmektedir. Kale duvarları köylüler tarafından doğal taş ocağı gibi kullanıldığından yüzeyde çok az duvar kalıntısı görünmektedir (Resim: 14). İç ve dış bölümleri harç kullanılmadan düzgün kesme taşlarla örülen sur duvarının arasında moloz taşlarla dolgu yapılmıştır. Ölçülebilen duvar kalınlığı 2-3 m. arasında değişmektedir. Duvar kalınlığının yukarı doğru azalması dikkat çekici bir özelliktir. Kalenin Büyükorhan'a bakan yönü daha dik ve savunmaya elverişlidir. Bu nedenle buradaki savunma duvarları daha incedir. Sur duvarı üzerinde yer yer gözetleme kulesi olabilecek dikdörtgen çıkıntılar mevcuttur. Bu çıkıntılarının 20-30 metrede bir yer aldığını gözlemlenmiştir.

Kalenin oturduğu alanın yaklaşık 10 dönüm olduğunu düşünüyörz. Sur duvarının iç kısmında 2 adet su kuyusu olduğunu mihmandarımız söyledi. Kalenin güneybatı bölümünde tatlı bir eğimle yükselen 4 m. genişliğinde bir yol bulunmaktadır. Bu yolun sonunda kale kapısının bulunduğunu düşünüyörz. Kapıya ait hiç bir iz olmasa da, mevcut duruma göre burada yaklaşık 3 m. genişliğinde bir giriş kapısı olmalıdır. Yüzeyde yer yer kaba seramik kırıklarına rastladık. Bunun yanı sıra yüzey bol miktarda moloz taşla kaplıdır. Kalenin daha fazla tahrip edilmesini önlemek üzere SİT kapsamına alınmasını teklif ettik.

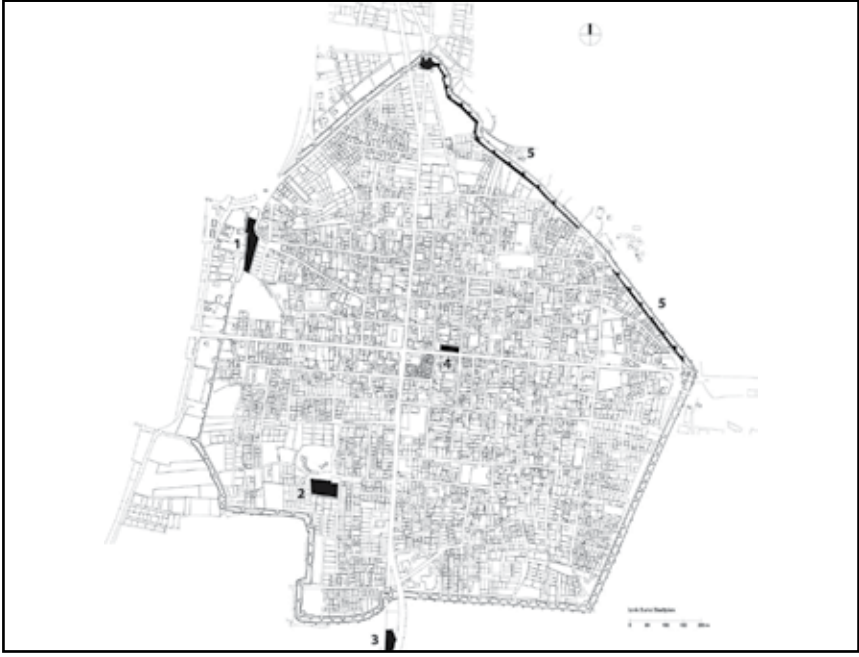
Araştırmalarımız esnasında uğradığımız bir diğer köy Örencik'tir. Büyükorhan'ın en eski köylerinden birisi olan köy, ilçe merkezinden 17 km. mesafede yer almaktadır. Ana geçim kaynağı bağıcılıktır. Aslında buraya köye ismini veren kale kalıntısında inceleme yapmak üzere gelmiştik. Ancak yola devam etmemizi sağlayacak bir traktör bulamadığımızdan ziyaret etmekten vaz geçtik.

İncelemelerimiz esnasında son uğradığımız yer bir yol kalıntısıdır. Bu amaçla ilçe merkezinden Görecik istikametine doğru yola çıktık. 3.3 km.de aracı terk ederek patika bir yoldan yolumuza yürüyerek devam ettik. Patikadan batıya, Sakarca yönüne doğru tırmanmaya başladık. Yaklaşık 500 m. sonra tırmanılan parkurun sağ tarafında ortalama 2-2.5 m. arasında değişen genişliğe sahip taş döşeli bir yola ulaştık. Patika yol Sakarca Yaylası, Aktaş, Sarnıç ve Dursunbey istikametine doğru devam etmektedir. Bahsedilen yol

yaklaşık 40 m. uzunluğa sahiptir. Doğu-batı doğrultulu başlayan yol yaklaşık 30 m. sonra güneye dönmektedir.

Büyükorhan ilçesi ile birlikte Dağlık Bursa olarak adlandırdığımız Orhanlı, Büyükorhan, Harmancık ve Keles ilçelerindeki araştırmalarımız önemli oranda tamamlanmıştır. 2013 yılında başlayarak Arkeolojik araştırmalarımızdan elde edilen verilerin tanıtılması ve kamuoyu ile paylaşılmasına da başlanmıştır. Bursa, Bilecik, Eskişehir Kalkınma Ajansı tarafından desteklenen ve 26 Haziran 2014 tarihinde tamamlanan proje ile 2008 yılından bu yana elde ettiğimiz verilerin paylaşılmasına başlanmıştır. Bu amaçla İngilizce ve Türkçe dillerinde bir web sayfası oluşturulmuş¹³, ilçelerin tamamını içeren bir tanıtım kitapçığı hazırlanmış, her bir ilçe için ayrı ayrı broşür hazırlanmıştır.

13 www.olymposarastirmalari.com

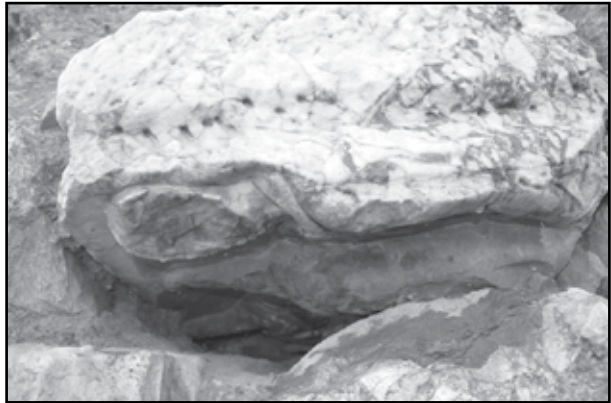
Çizim: 1

Resim: 1

Resim: 2

Resim: 3

Resim: 4

Resim: 5

Resim: 6

Resim: 7

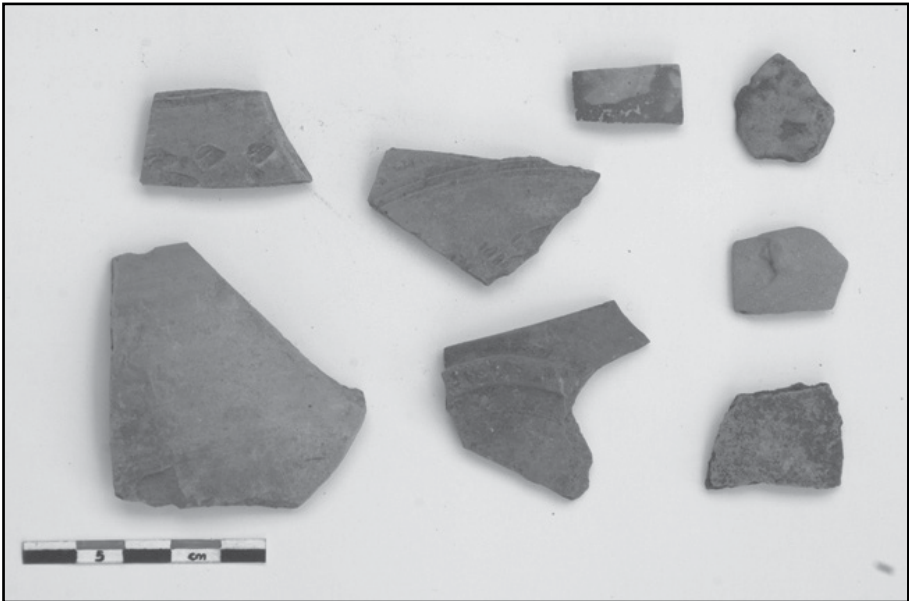
Resim: 8

Resim: 9

Resim: 10

Resim: 11

Resim: 12

Resim: 13

Resim: 14